

електрон. наук. фахове вид. вид. 2019. № 6. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_2/6.pdf

2. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. – К.: Довіра, 2007. – 205 с.

3. Воронкова Н. Формування міжкультурної компетенції особистості в процесі навчання іноземної мови // Портал наукових часописів ЦДПУ ім. В.Винниченка «Наукові записи. Серія: Філологічні науки» вип. 104(2). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/53035681.pdf>

4. Макаренко А. Б. Крос-культурні комунікації для бізнес-лідерів: навчальний посібник, за заг. ред. Романовського О. Г. – Харків: НТУ «ХП», 2016. – 30 с. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/57911/1/Book_2016_Makarenko_Kros-kulturni.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-93>

Філатенко І. О.

*кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Київський медичний університет*

КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

На зламі XX-XXI сторічч проблема адаптації людей до іншого культурного середовища набула особливої актуальності, адже сучасний світ розвивається у напрямку глобалізації економічних, політичних, культурних та інших суспільних процесів. Проте наукові дослідження в царині адаптування до нової культурної парадигми розпочалися ще в 50-х р.р. XX ст., що обумовлювалося поступово зростаючою кількістю міжнародних обмінів, в тому числі – навчанням іноземців у наших вітчизняних вищих навчальних закладах. І вже в перших наукових розвідках відзначалась наявність великої кількості проблем психологічного характеру, які виникали у туристів, студентів, що приїжджали до інших країн.

Зважаючи на це, вчені ввели термін «культурний шок» на позначення поняття, яке використовується для відображення процесу входження до нового етнокультурного середовища. Вперше цей термін використав американський дослідник Калерво Оберг [2], зазначивши основні симптоми, що виникають при безпосередньому контакті з новою

незнайомою культурою. Серед них – напруження від зусиль, спрямованих на адаптацію; почуття втрати звичного оточення, статусу тощо; почуття відторгнутості при контактах з представниками іншої культури; тривожність, яка виникає при аналізі відмінностей між культурами; почуття неповноцінності та ін.

Показники культурного шоку можуть бути різними: від суто побутових (чистота води, кухня нової країни, транспорт та ін.) до психологічних (безсоння, страх, тривожність, депресія тощо). Проте водночас особа, яка потрапила в інше етнокультурне середовище, набуває не лише знання щодо нової культури, але й стає більш розвиненою соціокультурно.

У сучасних наукових доробках частіше використовується термін «стрес аккультурації», що дещо знімає негативні конотації, притаманні терміну «культурний шок», адже відповідне поняття меншою мірою акцентує увагу на негативних аспектах, оскільки джерелом проблем вбачається не власне культура, а міжкультурна взаємодія. Саме тому в сучасних дослідженнях активно використовується термін «аккультурація».

Проблема адаптації студентів-іноземців потрапила у фокус уваги дослідників ще у 50-х роках ХХ ст. у зв'язку із їх появою у наших вищих навчальних закладах, а останнім часом набула особливої значущості, адже кількість охочих навчатися у наших університетах послідовно зростає. Найбільш авторитетною працею у цій площині є робота Л. Уарда [3], який довів існування «*синдрому студента*». Серед ознак останнього – неспецифічні скарги на здоров'я, пасивний і замкнений стиль спілкування, подекуди неакуратний зовнішній вигляд. Студенти, у яких наявний цей синдром, виправдовуючи певні проблеми з навчанням, схильні вигадувати проблеми із фізичним станом задля «збереження обличчя». Зазначимо, що особливо це стосується студентів із азійських країн. Вони часто звертаються до поліклінік по медичну допомогу замість того, щоб звертатися по психологічну.

З огляду на вищевикладене викладачі, що працюють з іноземною аудиторією, стають їхніми вихователями, організаторами, помічниками. Таким чином, завданням викладачів є не лише проведення суто викладацької діяльності, але не в останню чергу комфортне, безболісне, швидке залучення студента в соціокультурну сферу вища. Викладач має допомогти подолати певні внутрішні перешкоди, залучити до активного студентського життя. Важливим у цьому зв'язку є формування позитивного образу країни навчання, її культури та звичаїв, а також професійне становлення студента в процесі навчання.

Таким чином, актуальності набуває полікультурна площина освіти, особливостю якої є, з одного боку, спрямованість на збереження іноземними студентами власної культурної ідентичності, а з другого – толерантність, сприйняття нових культурних, соціальних вимог (освітніх тощо). Як показує досвід, проведення тематичних зустрічей, засідань розмовних клубів, концертів, присвячених традиціям, звичаям різних країн сприяють соціокультурній адаптації таких студентів.

Умови адаптації студентів-іноземців можна розділити на 2 групи: особистісні та соціальні. Особистісна умова – це емоційна зрілість, стресостійкість самого студента, поріг якої, звичайно, у всіх різний, а також власне комунікативна компетенція особи, тобто, згідно з Ф.С. Бацевичем, навички використання мови країни проживання в конкретному контексті й ситуації спілкування, уміння зорієнтуватися під час бесіди [1, с.76]. До соціальних умов належить злагоджена *співпраця*, колективна взаємодія всіх учасників освітнього процесу університету, спрямована ефективно адаптувати іноземця в освітнє, соціокультурне середовище вишу. У цьому зв'язку важко переоцінити роль підготовчих відділень, де слухачі вперше стикаються з новими культурними, освітніми реаліями, а викладачі стають певними медіаторами у цьому процесі. Також важливою умовою адаптації є *урахування* викладачами соціокультурних і релігійних особливостей країн, представниками яких є студенти, а отже, і носіями відповідних стереотипів.

Високий рівень соціокультурної адаптації студентів-іноземців досягається у тому випадку, якщо вони не лише приймають цінності та норми нового середовища та відчують толерантне ставлення до себе, а й використовують нові соціокультурні настанови в комунікативній діяльності, освітньому процесі, побуті тощо.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. К.: Довіра, 2007. 205 с.
2. Oberg K. Culture shock // Paper presented to the Women's Club of Rio de Janeiro, Brazil. August 3, 1954.
3. Ward L. Some observations of the underlying dynamics of conflict in a foreign student // Journal of the American College Health Association, 10, 430 – 40, 1967.